SUOMEN YK-LIITTO
FINLANDS FN-FÖRBUND • UNA FINLAND

SUOMEN YK-LIITON LAUSUNTO KOSKIEN JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMAA VUOSILLE 2026–2029

JTS 2026-2029 (VNS+2/2025)

Suomen YK-liitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla eduskunnan ulkoasianvaliokunnan kuultavaksi.

Tarve vahvan YK:n ja monenkeskisen sääntöpohjaisen järjestelmän tukemiselle on suurempi kuin koskaan sitten YK:n perustamisen.

Pääviestit:

- **Tuki tarvittaville YK:n uudistuksille on taattava pitkäjänteisesti samaan aikaan kun ratkotaan akuutteja kriisejä.**
- **Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön kaavailtuja leikkauksia ei tule kohdentaa YK-järjestöille**
- **Suomen on jatkettava pitkäjänteistä yhteistyötä keskeisillä painopistealueilla toimivien YK-järjestöjen kanssa.**
- **Ulkoministeriön toimialan järjestöille osoitettu yhden miljoonan euron vuosittainen rahoitus on kohdennettava kokonaisuudessaan sääntöpohjaista järjestelmää tukeville kansalaisjärjestöille**

Geopoliittinen ilmapiiri on äärimmäisen kireä ja monenkeskinen sääntöpohjainen järjestelmä uhkaa rapautua. Venäjällä ei ole todellista kiinnostusta rauhanneuvottuluihin Ukrainan kanssa ja Israelin toimet Gazan alueen haltuun ottamiseksi kovenevat. Kahden ydinasevallan Intian ja Pakistanin välien kiristyminen ja kostonkierre uhkaa vakavasti alueellista vakautta. Afrikassa **humanitaarisen avun tarve ja pakolaisten määrä ovat ennätyslukemissaan** konfliktien lisääntymisen ja syvenemisen vuoksi. Samaan aikaan länsimaat USA:n johdolla vähentävät tukea ja osallistumista kestävän kehityksen edistämiseen. OECD-maiden kehitysyhteistyöhön käyttämät varat vähenivät 7,1 prosentilla 2023-2024 ja humanitaarinen apu on laskenut 9,1 prosenttia.

Suomen YK-liitto
Finlands FN-förbund
UN Association of Finland

Siltasaarenkatu 4, 7. krs
00530 Helsinki
+358 44 7810 300

ykliitto.fi
globalis.fi
yk.fi

Maailma on yhä moninapaisempi ja verkottuneempi. Monilla aloilla on tapahtunut edistystä, mutta miljoonat ihmiset kärsivät edelleen köyhyydestä, nälästä, rajoitetusta pääsystä koulutukseen ja terveydenhuoltoon sekä konfliktien ja ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Globaalin etelän ja pohjoisen välisen elintasokuilun kasvu luo turvattomuutta ja on omiaan lisäämään siirtolaisuutta. **Kehitysyhteistyö ei ole hyväntekeväisyyttä – se on väline rauhanomaisen kehityksen ja maailmanlaajuisen turvallisuuden vahvistamiseen**.

Vahva YK auttaa säilyttämään **sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestelmän**, jossa riidat ratkaistaan diplomatian eikä valtapolitiikan keinoin. Tämä on ratkaisevan tärkeää Suomen kaltaiselle pienelle valtiolle, jonka vakaus ja suojelu riippuvat kansainvälisistä normeista. Vuoden 2025 maaliskuussa YK käynnisti UN80- aloitteen, jonka tavoitteena on uudistaa YK:n rakenteita ja toimintatapoja vastaamaan paremmin kasvavia haasteita. Suomen tulee osaltaan toimia sen eteen, että YK kykenee uudistumaan ja toimimaan tehokkaasti kaikilla sen keskeisillä osa-alueilla: rauha ja turvallisuus, ihmisoikeudet ja kestävä kehitys.

- **Tuki tarvittaville YK:n uudistuksille on taattava pitkäjänteisesti samaan aikaan kun ratkotaan akuutteja kriisejä.**

Suomen on tuettava YK:ta sen uudistusprosessissa. Uudistukset on tehtävä hyvin suunnitellusti ja harkitusti, ettei aiheuteta tahattomasti lisää vahinkoa ja menetetä tähän mennessä vaivoin saavutettuja tuloksia**.** Uudistustyöhön on osoitettava sekä päätöksenteossa että toimeenpanossa tarvittava aika ja resurssit. Uudistuksia on tehtävä siten, että ne tuottavat strategisesti kestäviä tuloksia, sen lisäksi että hyödynnetään tehokkaammin teknologiakehityksen tuomia mahdollisuuksia.

- **Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön kaavailtuja leikkauksia ei tule kohdentaa YK-järjestöille**

Varsinaisen kehitysyhteistyön rahoitusta leikataan jo kolmannen kerran tällä hallituskaudella. Esitetyn 50 miljoonan euron lisäleikkauksen myötä Suomen kehitysyhteistyömäärärahojen osuus laskee alle OECD-maiden keskiarvon 0,32 prosenttiin. Suomi lipuu yhä kauemmas kansainvälisestä sitoumuksestamme. Tämä on lyhytnäköistä myös Suomen turvaneuvostojäsenyyskampanjan näkökulmasta.

Eri maiden ilmoittamat leikkaukset moukaroivat YK-järjestöjen rakenteita ja tuhoavat niiden toimintaedellytyksiä. Monet YK-järjestöt joutuvat leikkaamaan toimintaansa radikaalisti ja irtisanomaan tuhansia työntekijöitä. Eniten leikkauksista kärsineitä järjestöjä ovat maailman terveysjärjestö WHO ja YK:n väestörahasto UNFPA, joista Yhdysvallat vetäytyi kokonaan vuoden alussa. Monet Euroopan maat ovat seuranneet USA:n esimerkkiä ja leikanneet kehitysapua. Näiden rajujen leikkausten vaikutukset heijastuvat myös kaikkiin muihin YK-järjestöihin. YK:n pakolaisjärjestö UNHCR joutuu leikkaamaan 40 % toimintamenoista, maailman ruokaohjelma WFP ja siirtolaisjärjestö IOM leikkaavat 30 %, Unicef 25 % ja YK:n humanitaaristen asioiden koordinaatiotoimisto OCHA 20 %. YK:n pääsihteeri on ilmoittanut 20 % henkilöstövähennyksistä poliittisiin operaatiohin ja rauhanturvatoimintaan.

Lisäleikkauksia ei tule kohdistaa rahoitusongelmista jo valmiiksi kärsiville YK-järjestöille. Jo nyt esimerkiksi ruoka-apua jaetaan vain äärimmäisessä hädässä oleville ja heillekin puolitettuina annoksina. Lisäleikkausten myötä riskinä on satojen tuhansien ihmishenkien menettäminen ja siirtolaisuuden lisääntyminen.

- **Suomen on jatkettava pitkäjänteistä yhteistyötä keskeisillä painopistealueilla toimivien YK-järjestöjen kanssa.**

Monien kriisien ja niukkojen resurssien keskellä avun joustavuutta lisäävä yleistuki on onnistumisen edellytys. Suomen tulee jatkaa tukea erityisesti UNFPAlle, UN Womenille, UNICEFille, WHO:lle, UNEPille, IOM:lle ja UNDP:lle sekä humanitaarisen avun toimijoille WFP:lle, UNRWA:lle ja UNHCR:lle.

- **Ulkoministeriön toimialan järjestöille osoitettu 1 miljoonan euron vuosittainen rahoitus on kohdennettava kokonaisuudessaan sääntöpohjaista järjestelmää tukeville kansalaisjärjestöille**

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla toimivat suomalaiset kansalaisjärjestöt tekevät tärkeää työtä vahvistaen sekä suomalaisten tietoisuutta mm. YK:n toiminnasta että tukevat Suomen työtä omalla osaamisellaan ja kansainvälisillä verkostoillaan. Kuluvana vuonna Erät valtionavut -momentin 24.90.50 yhden miljoonan euron määrärahasta puolet jaettiin alueellisille kauppakamareille. Jatkossa tuki on kohdennettava kokonaisuudessaan Suomen ulkopolitiikan kannalta tärkeiden kansainvälisten sopimusten ja monenkeskisten toimijoiden viestintää tukeville kansalaisjärjestöille.